

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

ЗОШИТ ДЛЯ РОБОТИ НА ЛЕКЦІЯХ

Васильєва О.Г.

ЗОШИТ ДЛЯ РОБОТИ НА ЛЕКЦІЯХ

3 КУРСУ

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

для студентів філологічних спеціальностей

УДК 81'42

ББК Ш 100-9

В 19

Васильєва О.Г. Вступ до мовознавства: зошит для роботи на лекціях. Для студентів філологічних спеціальностей. – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2017. – 64 с.

Рецензенти: *Борисов О.О.*, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри германської філології Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка

Гаценко І.О., кандидат філологічних наук, доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Чернігівського національного технологічного університету

© О.Г. Васильєва, 2017

© Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2017.

ЗМІСТ

Передмова

Лекція 1. Мова як об'єкт наукового вивчення

Лекція 2. Мова як функціональна система

Лекція 3-4. Фонемний рівень мови

Лекція 5. Морфемно-морфологічний рівень мови

Лекція 6-7. Лексичний рівень мови

Лекція 8. Граматика мовної одиниці

Лекція 9. Синтаксичний рівень мови

Самостійна робота студентів

Індивідуальна робота студентів

Готуємось до екзамену

Умовні позначки:

місце для побіжних зауважень

рекомендована література

!!! ВАЖЛИВО

*** розділ мовознавства

ПЕРЕДМОВА

Будівля починається з фундаменту. Для кожного наукового напрямку фундаментом слугує система його основних термінів, які містять знання про явища та процеси, що вивчаються. Без знання цих термінів неможливо зрозуміти тих знань, які накопичила наукова дисципліна.

Курс «Вступ до мовознавства» є одним із найважливіших у системі підготовки філологів. Його мета – ознайомити студентів з основами теорії мови, з системою лінгвістичних понять і термінів, з основними методами дослідження мови, а також підготувати їх до свідомого аналізу рідної та іноземних мов.

Основні питання, які розглядаються в межах тем курсу:

- мовознавство як наука та навчальна дисципліна;
- природа, сутність та функції мови;
- походження й розвиток мови;
- мова і письмо;
- мови світу та їх класифікація;
- структура мови;
- фонетика і фонологія;
- лексикологія;
- граматики;
- шляхи й методи вивчення мовного матеріалу;
- зв'язок мовознавства з іншими науками.

Кожна тема передбачає розв'язання основних мовознавчих проблем, які виокремлено в питання для засвоєння на лекційних і обговорення на практичних заняттях. Для ґрунтовного засвоєння матеріалу необхідно опрацювати та вивчити визначення нових лінгвістичних термінів.

Практичні завдання дають студентам змогу застосовувати теоретичні знання на практиці: знаходити і характеризувати мовні явища, фонетичні процеси; членувати мовленнєвий потік на одиниці; застосовувати на практиці фонетичну транскрипцію; характеризувати типи відношень між лексичними одиницями; аналізувати та класифікувати фразеологічні одиниці; характеризувати граматичні значення та способи їх вираження; розрізняти і визначати морфологічні типи мов; розрізняти типи словосполучень; характеризувати сурядні та підрядні словосполучення, види зв'язку слів у них; аналізувати речення за різними ознаками; розрізняти актуальне та граматичне членування речень; виконувати різні види аналізу мовних одиниць тощо.

Значну увагу приділено самотійній роботі, яка посідає важливе місце у підготовці майбутніх фахівців. Вона дає можливість свідомо підходити до підготовки та засвоєння

навчального матеріалу, формує навички наукового пошуку, аналізу одиниць мови та мовлення, сприяє самовдосконаленню і самовихованню студентів.

Протягом курсу студент має оволодіти певними знаннями та вміннями.

Потрібно знати й розуміти:

- місце мовознавства в системі наук, його об'єкт і предмет;
- основні поняття та терміни мовознавства;
- сутність системно-структурної організації мови;
- закономірності функціонування мови в суспільстві
- класифікацію звуків мови, визначення закономірностей їх поєднання, природу і структуру складу, наголосу та інтонації, а також фонетичні процеси;
- передумови виникнення, етапи становлення, форми розвитку та види письма, формування принципів орфографії та укладання алфавітів;
- типи відношень слів у лексичній системі мови;
- природу фразеологізмів та їх ознаки;
- типи словників та їх порівняльні характеристики;
- наукові критерії класифікації мов та закономірності їх історичного розвитку;
- основні поняття граматичної системи мови, зокрема граматичне значення, категорія, граматична форма слова, способи вираження граматичних значень;
- ознаки та типи речень;
- класифікацію мов світу.

Слід уміти:

- класифікувати звуки мови, визначати закономірності їх поєднання, виявляти й аналізувати фонетичні процеси, структуру складу, встановлювати інтонаційний малюнок фрази;
- здійснювати різні види лінгвістичного аналізу: фонетичний, морфемний, словотвірний, компонентний, синтаксичний;
- визначати типи словосполучень та речень, враховуючи різні критерії їх класифікації;
- визначати типи словників, вміти використовувати інформацію, подану у словнику під час лінгвістичного аналізу;
- ідентифікувати граматичні категорії різних частин мови та властиве їм граматичне значення за допомогою формальних показників;
- визначати тип мови, належність мови до мовної сім'ї, групи, підгрупи;
- застосовувати різні класифікації мов світу для визначення мовних сімей і груп;
- самостійно працювати з науковою літературою, користуватись здобутими знаннями для інших лінгвістичних дисциплін.

Наука – система знань про розвиток людини, суспільства та природи. Її галузі формуються через необхідність розв'язання практичних і теоретичних проблем, що постають перед людьми.

✓ Проблема виникнення мови

Гіпотези моментального створення мови	Гіпотези еволюційного створення мови

✓ Проблема фіксації досвіду

Письмо:

протописьмо –

пиктографія –

ідеографічне (ієрогліфічне) письмо –

силабічне (складове) письмо –

звукове (фонетичне) письмо –

!!!

Принципи письма:

ідеографічний

силабічний

буквений

Принципи орфографії:

фонетичний

морфологічний

історико-традиційний

Об'єкт науки - це той предмет чи явище, що цікавить науку

Предмет науки – це той, аспект її об'єкта, який підлягає вивченню

Мовознавство – це _____

Виникає у

Об'єкт мовознавства –

Предмет мовознавства –

Мовознавчі напрями:

Фонетика

Лексикологія

Граматики

Стилістика

Етимологія

Лексикографія

Періодизація мовознавства

період	часові межі	характеристика
Антропо-центричне мовознавство		
Структурне мовознавство		
Порівняльно-історичне мовознавство		

Генеалогічна

Типологічна

Ізольовані (кореневі) мови

Аглютинативні мови

Флективні мови

Інкорпорувані (полісинтетичні) мови

Процеси розвитку мов:

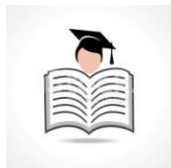
- Диференціація
- Інтеграція:
  - ❖ піджин
  - ❖ креольська мова
- ✓ субстрат
- ✓ суперстрат

Мовний союз – територіальне об'єднання мов. Приклади:

***Пуризм** – навмисне цілеспрямоване усунення з мови всіх іношомовних слів.*

Поглиблюємо отримані знання:

➤ Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – С. 7-11, 39-50, 58-99, 321-329.

1. Ознайомтеся з гіпотезами виникнення мови. Визначте ту (ті), які вважаєте слушними й аргументуйте свій вибір.

Гіпотеза	Аргументи на її користь

2. Ознайомтеся з генеалогічною класифікацією мов. Згрупуйте подані мови за спорідненістю, визначте групи, до яких вони належать.

Англійська
Білоруська
Болгарська
Готська
Іспанська
Італійська
Їдиш
Латинська
Німецька
Польська
Російська
Скандинавська
Старослов'янська
Українська
Французька
Чеська

Мова – це явище біологічне, психічне чи соціальне?

аргументація

біологічне	психічне	соціальне

Психіка – сукупність індивідуальних душевних процесів и явищ (сприйняття інформації, суб'єктивні відчуття, емоції, пам'ять)

Соціум – це суспільство як цілісна система

Мова – це система, що виконує ряд функцій. Зокрема:

- комунікативну –
- номінативну –
- мислетворчу –
- пізнавальну –
- експресивну –
- волюнтативну –
- естетичну –
- культуруносну –
- ідентифікаційну –
- магічно-містичну –

Мова - це інструмент

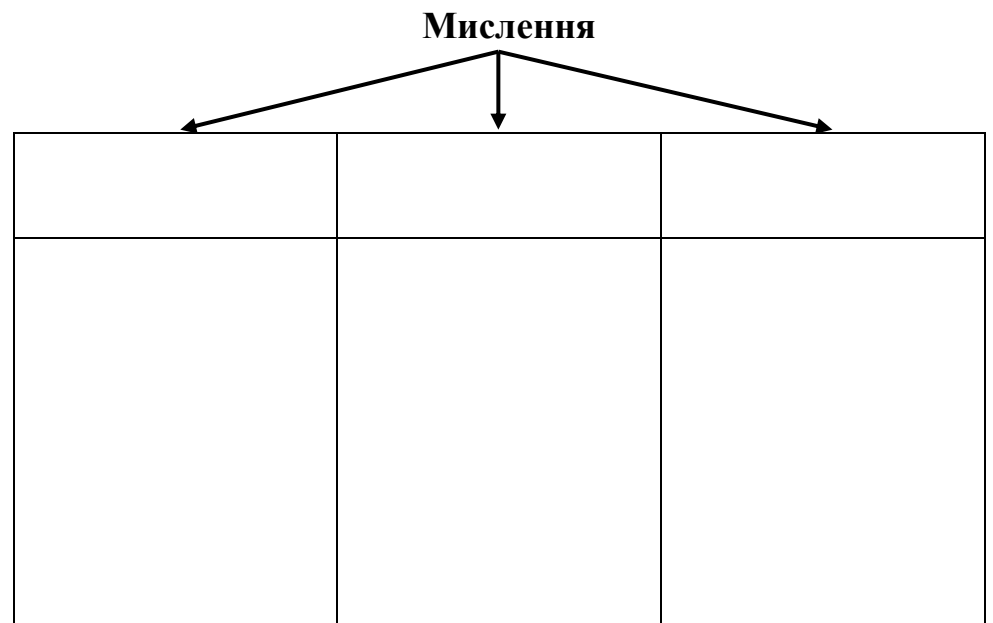
Функція об'єкта – це те, що він робить

Система – це упорядкована сукупність, одиниці якої пов'язані між собою в єдине ціле

Чи пов'язані мова та мислення?

Мислення – це

Погляди на зв'язок мови та мислення:

Мова та мислення не пов'язані між собою.

Мова та мислення тотожні.

Висновок:

З яких елементів складається мова?

Фердинандт де Соссюр: *мова – це система знаків*

Знак – це

Основні ознаки знака:

-
-

Типи знаків:

1)

2)

3)

Мовний знак – це

Мовними знаками вважають такі одиниці мови, як _____

Як знакова (семіотична) система мова характеризується такими ознаками:

-
-
-
-

**Фердинандт де
Соссюр**

(1857 – 1913)

*швейцарський лінгвіст;
засновник семіології*

Що відрізняє мову та мовлення?

Мовлення – це

МОВА	МОВЛЕННЯ

типи норм літературної

мови:

- *орфоепічні* (вимова звуків і звукосполучень, акцентологічні норми);
- *графічні* (передача звуків на письмі);
- *орфографічні* (написання слів);
- *пунктуаційні* (вживання розділових знаків);
- *лексичні* (слововживання);
- *морфологічні* (вживання морфем);
- *синтаксичні* (поєднання й розміщення слів, речень);
- *стилістичні* (відбір мовних елементів відповідно до умов спілкування)

Літературна мова –

Форми –

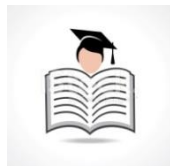
Характеристики:

-
-
-
-
-

Мовна норма, норма літературної мови – це

Поглиблюємо отримані знання:

➤ Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – С. 18-34.

1. Заповніть таблицю, використовуючи інформацію підручника:

Комунікативна функція мови	Мислетворча функція мови

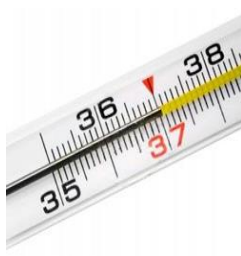
2. Згрупуйте знаки за типами

1.

2.

3.

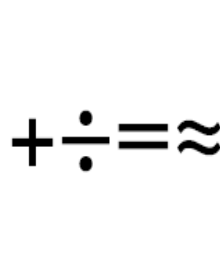
4.

5.

6.

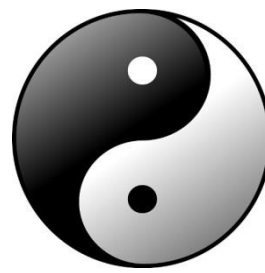
7.

8.

ПОТЯГ
ПОЕЗД
TRAIN

9.

10.

Індекси:

Образи:

Символи:

3. Заповніть таблицю характеристик функціональних стилів:

Функціональний стиль	Характеристика
Офіційно-діловий	
Публіцистичний	
Науковий	
Художній	
Розмовно-побутовий	

4. Розподіліть лексику за стильовими реєстрами: нейтральна, зниженого тону, підвищеного тону:

обличчя, пузо, злидота, чоло, перст, базікати, розповідати, червоний, швендяти, мати, сорочка, писака, сунутися, вельмишановний, розлюбити, возлюбити, стяг, прапор, обідати, радити.

Нейтральна	Підвищеного тону	Зниженого тону

Мовлення = звук + інтонація

Інтонація – це

Функції інтонації:

Компоненти інтонації :

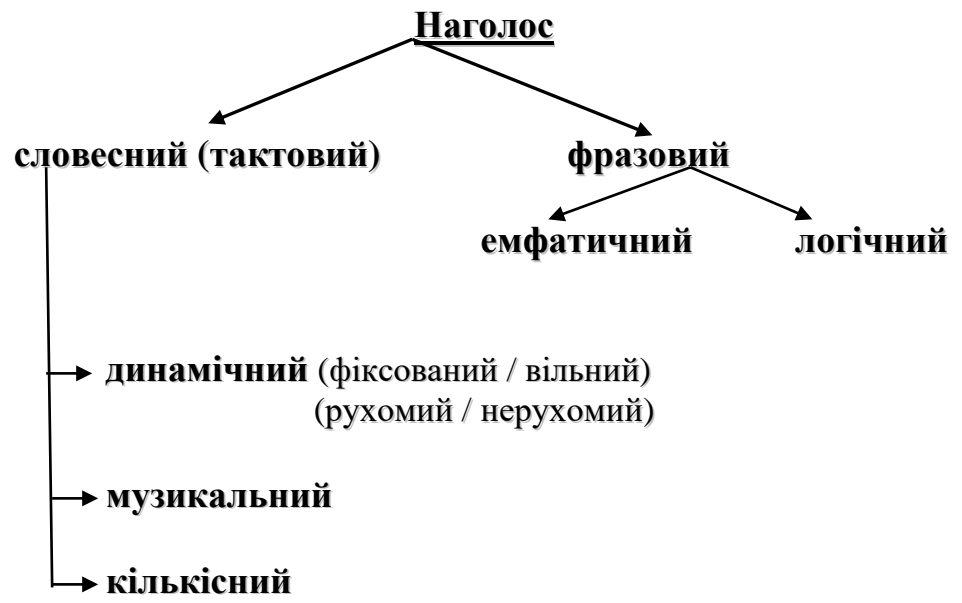

Інтонація та наголос – це просодичні елементи мовлення.

!!!
*тембр мовлення ≠
≠ тембр звуку*

Наголос – це

Звук – це

З акустичного боку розрізняють такі параметри звуку, як:

Сила –

Висота –

Довгота –

Тембр –

Робота мовних органів під час творення звуку – _____.

За артикуляторним параметром розрізняють:

– **голосні**

Звуки мовлення можна розглядати як явище:

• **фізичне**, що виникає внаслідок коливання повітря й характеризується певними акустичними параметрами (частота коливання, їхня амплітуда, тривалість тощо);

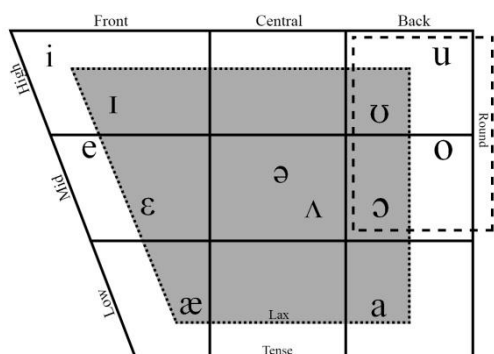
• **фізіологічне**, оскільки творення звуку зумовлене роботою мовних органів та участю в ній центральної нервової системи людини;

• **лінгвальне (мовне)**, тому що звуки дозволяють мові виконувати, і це найголовніше, певні функції.

*** **Фонетика** – це розділ мовознавства, який вивчає звуки мовлення.

*** **Фонологія** – це розділ мовознавства, який вивчає фонему мови

Принципи класифікації		Ряди		
		передній	середній	задній
Ступені підняття спинки язика	високий	[i]		[<y>]*
	високо-середній	[ɨ]		
	середній	[e]		[<o>]
	низький			[a]

/iə/ | /eɪ/
 /aɪ/ | /ɔɪ/ | /ʊə/
 /eə/ | /əʊ/ | /aʊ/

приголосні

	<i>Labial</i>	<i>Dental</i>	<i>Postalveolar</i>	<i>Palatal</i>	<i>Velar</i>	<i>Glottal</i>
<i>Plosives</i>	p b	t d			k g	
<i>Affricates</i>		ts	tʃ dʒ			
<i>Fricatives</i>	f v	s z	ʃ ʒ			h
<i>Nasals</i>	m	n				
<i>Trill</i>		r				
<i>Lateral</i>		l				
<i>Approximants</i>	w			j		

За активним мовним органом			губні				язикові				фарингальні		
			губно-губні		губно-зубні		передньо-язикові		середньо-язикові	задньо-язикові			
			тверді	м'які	тверді	м'які	тверді	м'які		тверді	м'які	тверді	м'які
шумні	змінені	чисті	дзвінкі	б				д	д'	г			
		чисті	глухі	п				т	т'	к			
		аффрикати	дзвінкі					дʒ	дʒ'				
		аффрикати	глухі					ц, ч	ц'				
	цілісні	дзвінкі					з, ж	з'				г	
		глухі			ф		с, ш	с'		х			
сонорні	зімкнені носові		м				н	н'					
	цілісні	серединні	в						ї				
		бокові						л	л'				
	дрижачі							р	р'				

У мові зберігається набір фонем.

Фонема – це

Функції фонем:

-
-
-

Фонема	Звук

Система фонем мови – _____

Варіанти фонем –

Варіації фонем –

Для передавання на письмі фонемного складу слів та текстів використовують транскрипцію.

Фонематична транскрипція –

Фонетична транскрипція –

Опозиція = протиставлення

!!!
Протиставлення проявляється найяскравіше у сильних позиціях:

- для голосних це наголошена позиція
- для приголосних це позиція перед голосним чи сонорним

Зміни звуків

позиційні

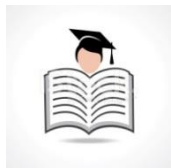
комбінаторні

!!!
Зміни звуків бувають
живі (актуальні)

історичні
(традиційні)

Поглиблюємо отримані знання:

➤ Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – С. 102-162.

1. Користуючись таблицями, охарактеризуйте приголосні та заповніть таблицю.

звук	Місце творення	Спосіб творення	Співвідношення голосу й шуму	М'якість	
/л'/	передньо-язиковий	боковий щілинний	сонорний	м'який	
/р/					
/г/					
/ґ/					
/д з ^ ' /					

Користуючись таблицями, порівняйте характеристики українських та англійських приголосних:

/р/ - /r/

/д/ - /d/

/л/ - /l/

/ш/ - /ʃ/

2. Користуючись таблицями, з'ясуйте, які звуки є специфічними для англійської мови порівняно з українською:

Українська:

Англійська:

3. Визначте тип асиміляції у наступних словах

слово	напрямок	параметр	повна / неповна	відображення на письмі
<i>пісня</i>	<i>регресивна</i>	<i>за м'якістю</i>	<i>неповна</i>	-
<i>вокзал</i>				
<i>зшити</i>				
<i>спочити</i>				

4. Проаналізуйте довідкові джерела та запишіть необхідні правила й рекомендації для створення фонетичної та фонематичної транскрипції. .

Морфема -

Ознаки морфем:

✓

✓

✓

✓

• **Корені**

• **Афікси**

У залежності від _____ вирізняють:

• префікси

• постфікси:

суфікс

флексія

• інтерфікс

• трансфікс

• інфікс

• конфікс (циркумфікс)

*** Морфеміка –
*розділ мовознавства,
який має на меті
описати систему
морфем мови та
правила їх
сполучуваності*

Словотвірний аналіз

1. Визначити, до якої частини мови належить слово.
2. Визначити твірне слово (із споріднених — найближче).
3. Виділити в ньому твірну основу.
4. З'ясувати словотворчі засоби (афікси).
5. Визначити спосіб словотворення.
6. Проаналізувати фонетичні зміни при словотворенні (якщо відбулися).
7. Зробити умовний графічний запис словотвірного аналізу.

Морфемний аналіз

Словотвірний аналіз

Словотвір (деривація) –

Словоскладання –

Словозміна –

Формотворення –

СПОСОБИ СЛОВОТВОРУ

I. Морфологічний тип:

!!!

Спосіб = процедура
(що роблю?)

Засіб = інструмент
(за допомогою чого
роблю?)

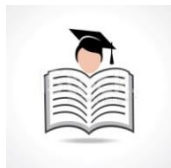

II. Синтактико-морфологічний тип:

III. Синтаксичний тип:

Поглиблюємо отримані знання:

➤ Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – С. 275-280

1. Заповніть таблицю характеристиками вказаних одиниць мови.

Фонема	Морфема

2. Зробіть морфемний та словотвірний аналіз слова *підберезовик*. Визначте типи морфем.

Лекція 6-7 Лексичний рівень мови

Слово – центральна одиниця мови.

Функції слова:

-
-
-
-
-
-
-
-

Головна функція слова – _____.

За способом номінації виділяють такі типи слів:

❖

❖

❖

❖

*** Лексикологія –
розділ мовознавства,
який вивчає словарний
склад мови

Розділи лексикології:

семасіологія
ономасіологія
етимологія
ономастика
фразеологія
лексикографія

...

Номінація =
називання, іменування

Основні характеристики слова:

—
—
—

Слово визначається як _____

_____
_____
_____

Слово в певній граматичній формі – це _____

Слово в певній семантичній модифікації (окреме значення багатозначного слова) – це _____

Усі словоформи + усі лексико-семантичні варіанти =

ЛЕКСЕМА

Слово є самостійною значимою двобічною одиницею мови, що має **форму** та **значення**, може виступати в різних граматичних формах і смислових варіантах і є будівельним матеріалом для словосполучень та речень.

Повнозначні слова мають лексичне значення.

Лексичне значення слова – це _____
_____
_____

Основою лексичного значення слова є _____

Поняття – це _____
_____
_____

Семантичний трикутник Огдена-Річардса

Структура ЛЗ

Макрокомпоненти ЛЗ:

✓

✓

✓

✓

Значення = інформація про ...

Мікрокомпоненти ЛЗ – семи:

-
-
-
-
-

Умотивованість форми слова – це _____

Види вмотивованості:

- ✓
- ✓
- ✓

Слова, в яких ЛЗ вмотивовано, мають внутрішню форму.

Внутрішня форма

Пряме значення –

Переносне значення –

Метафора –

Персоніфікація –

Метонімія –

Синекдоха –

лексичне значення + форма слова

↓
МОВНИЙ ЗНАК

МЗ – це

Асиметрія МЗ

Приклади асиметрії МЗ:

Полісемія (багатозначність)

Лексикон мови упорядкована система, одиниці якої пов'язані різними типами відношень. Найбільш універсальними видами семантичних відношень між словами є **парадигматичні** та **синтагматичні**.

Парадигматичні відношення

Синтагматичні відношення

Парадигматичні об'єднання лексики:

Лексико-семантичне поле (ЛСП)

Синонімія

Лексикон

= лексична

система

= лексико-семантична

система

Антонімія

Гіпонімія

Омонімія

Фразеонімікон -

Фразеологізм (фразеологічна одиниця) - це

Ознаки фразеологізму:

-
-
-
-

Джерела фразеологізмів:

Лексикон =
лексико-
фразеологічна
система

Класифікації фразеологізмів

Словниковий склад мови

За часовою ознакою:

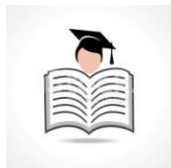
За джерелом походження:

За сферою вживання:

Структура лексикону

Поглиблюємо отримані знання:

➤ Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – С. 181-247.

1. Дайте відповіді на питання:

- Чому слово вважається центральною одиницею мови?
- Чому фразеологізм вважається одиницею проміжною між словом та словосполученням?

2. Спираючись на дефініцію слова, розкладіть його значення на макрокомпоненти та мікрокомпоненти (семи).

- *butterfly* – n *flying insect with large colourful wings*
- *have/get/feel butterflies (in your stomach)* – v *to feel very nervous about something that you have to do*

3. Користуючись довідковою літературою, доберіть приклади несправжніх друзів перекладача.

4. Знайдіть українські відповідники англійських фразеологізмів.

to be all thumbs –

to be all ears –

it's raining cats and dogs –

to cut off with a shilling –

Let's take five –

5. Визначте способи перенесення значення слів у таких випадках:

укр. аудиторія (приміщення) – аудиторія (слухачі), шум (галас) – шум (перешкоди), рос. блюдо (предмет посуды) – блюдо (кушанье), серебро (металл) – серебро (посуда); англ. face (обличчя) – face (циферблат), hard (жорсткий) – hard (суворий),

6. Визначте синонімічну домінанту у ряду слів: половина, жінка, дружина, баба, благовірна, подруга; ворог, супостат, супротивник, мерзотник, кривдник, негідник; молоти, базікати, говорити, бовкати, теревенити.

7. Встановіть види синонімів (лексичні, стилістичні): мокрий – вологий, їсти – споживати, швидко – стрімко, високий – рослий, губи – вуста, веселий – радісний, сумувати – журитися, дівча – дівуля, повар – кок.

8. Визначте тип омонімії (лексичні омоніми, омоформи, омофони, омографи) в наведених парах слів: укр. крона (дерево) – крона (грошова одиниця), браті – бр́ати, мати (іменник) – мати (дієслово), сонце – сон це.

Граматичне значення

Приклади ГЗ:

- у морфології:
- у синтаксисі:

Характеристики ГЗ:

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

Типи ГЗ:

-
-
-

*** Граматика –
*розділ мовознавства,
що вивчає будову мови
та її одиниць =
морфологія +
синтаксис*

Граматична форма

Способи вираження ГЗ

❖ Синтетичні:

Синтез = поєднання

Флексія

Афіксація

Чергування

Наголос

Редуплікація

Суплетивізм

Аналіз = розклад

❖ Аналітичні:

Службові слова

Порядок слів

Інтонація

Граматична категорія

Частини мови

Критерії виділення ЧМ

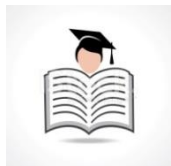
- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

☛ *Іменник – частина мови, що*

- 1) позначає предмет;*
- 2) має форми та значення роду, числа, відмінка;*
- 3) у реченні типово виступає підметом або додатком.*

***Морфологія – це розділ мовознавства, який вивчає явища, що характеризують граматичну природу слова як граматичної одиниці мови

Поглиблюємо отримані знання:

➤ Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – С. 262-305.

1. Порівняйте характеристики лексичного значення та граматичного значення та заповніть таблицю

Лексичне значення	Граматичне значення

2. Вкажіть, яке граматичне значення властиве кожній групі слів, і яке формальне вираження цих значень:

- *нога, рука, велика, писала, видатна;*
- *берега, його, п'ятьох, пустельного;*
- *рука, руки – руки, рукам, руку, рук, рукою;*
- *несу, несеи, несе, несемо, несеи, несуть;*
- *у морі, в лісі, на гілці, на яблуні;*
- *моря, піски, ліси, гілки, яблуні;*
- *стіл, стола, столу, столів, столами, столам;*
- *дивлюся, дивилися, дивиться, дивимося, дивиться, дивляться, дивився, дивилися, дивлячись*

3. Розмежуйте синтетичні й аналітичні форми слів:

пишу, столи, буду писати, на столі, йду, піду, швидше, найдовший (порівняйте з рос. самый длинный), якнайкраще.

Синтаксис

Синтаксична одиниця

Види синтаксичних одиниць:

Словосполучення – це

Види словосполучень:

I. За ступенем зв'язаності елементів :

II. За структурою:

III. За рівноправністю елементів :

***Синтаксис - розділ мовознавства, що вивчає синтаксичний лад мови, сукупність закономірностей, що діють в мові і регулюють побудову синтаксичних одиниць.

Валентність – здатність слова вступати у синтагматичні зв'язки з іншими словами

Сурядні словосполучення

Види сурядних словосполучень:

Типи сурядного зв'язку:

Предикативні підрядні словосполучення

Непредикативні підрядні словосполучення

I. За частиномовною належністю головного слова:

II. За характером вираженого в них відношення:

Типи підрядного зв'язку:

Речення – це

Ознаки речень:

-
-
-
-
-
-

Види речень:

I. За комунікативною метою повідомлення:

-
-
-

II. За емоційним забарвленням:

-
-

III. За структурою:

-
-

Структурна схема речення

Член речення

Актуальний поділ речення

Тема

Актуальний поділ речення = актуальне членування речення

Рема

Основні засоби АПР:

-
-

!!!
Побудова тексту без урахування АПР веде до порушення його зв'язаності

АПР є одним із засобів зв'язку слів у реченні, який може бути:

❖ _____

Їжаків на території України живе аж чотири види. З цих чотирьох видів найвідомішим є європейський їжак. Його часто можна зустріти в лісі, в гаї, у парку.

❖ _____

Білка дуже красива тварина. Улітку вона руда. Узимку білка сіра. Але тваринка завжди гарна. Вона спритна, граціозна, витончена.

Поглиблюємо отримані знання:

➤ Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – С. 307-318.

1. Проаналізуйте речення:

- а) визначте тип речення за структурою, комунікативною спрямованістю та емоційним забарвленням;
- б) подайте структурну схему речення;
- в) підкресліть члени речення;
- г) виписіть з речення та охарактеризуйте усі можливі словосполучення, вкажіть тип зв'язку між його компонентами.

*Часом весна розливалась так тихо, що у воді потопали не тільки ліси і сінокоси.
(О.Довженко)*

Я їду туди, де мене чекає вільний степ, тихі задумливі озера, пісні на чумацьких дорогах... (М. Хвильовий)

Самостійна робота студентів полягає у самостійному опрацюванні ряду питань, пов'язаних з темами, які розглядаються на лекційних і практичних заняттях. Завдання передбачають засвоєння інформації, поданої у вигляді текстів, присвячених різним проблемним питанням лінгвістики.

№ з/п	Назва роботи	Основна рекомендована література	Форми контролю	Кількість годин	Кількість балів
1.	Генеалогічна класифікація мов. Германські, слов'янські, романські мови	1, с. 58-101	тест	6	3
2.	Стилістичне розшарування лексики: 1. Літературна мова 2. Професійна диференціація мови 3. Соціальна диференціація мови 4. Територіальна диференціація мови. 5. Розмовна мова.	3, с.153-155	бесіда, вправи	6	3
3.	Фонетичні одиниці й засоби: 1. Фраза. Такт. 2. Склад. Правила складоподілу в українській та англійській мовах. 3. Основні теорії складу. 4. Принципи орфографії	1, с. 121-132	вправи, тест	6	3
4.	Лексикографія. Типи словників: 1. Лексикографія як наука. 2. Типи словників (енциклопедичні, лінгвістичні, тлумачні, перекладні, зворотні, частотні, тезаурусні) 3. Будова словників та словникових статей	1, с. 249-261	бесіда, тест	6	3
5.	Письмо: передумови його виникнення й етапи розвитку 1. Передумови виникнення та	1, с. 164-180			

роль письма в історії суспільства. 2. Основні етапи і форми розвитку графічного письма. 3. Шляхи (лексичний, граматичний, фонографічний) спрощення письма. 4. Поняття алфавіту, сім'ї алфавітів.		бесіда	6	3
			30	15

Індивідуальна робота студентів передбачає написання та захист реферату; виступ з доповіддю на практичному занятті, засіданні лінгвістичного гуртка чи проблемної групи; створення електронної презентації на тему. Оцінюється індивідуальна робота від 0 до 11 балів.

1. **Вимоги до реферату.** Написання реферату передбачає самостійне вивчення однієї з тем, у межах проблематики лінгвістики. Результати роботи оформлюються у вигляді друкованого примірника (формат А4) обсягом 10-15 стор. (TNR 14, інтервал 1,5). Обов'язковими складовими реферату є *титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел* (не менше 8).

Реферат подається на перевірку викладачеві не пізніше, ніж за два тижні до підсумкового заняття. *Захист* реферату відбувається протягом консультаційних годин викладача і передбачає стислий виклад змісту реферату, в якому розкривається сутність досліджуваної проблеми та стан її вивчення у сучасній комунікативній лінгвістиці, а також відповіді на поставлені викладачем запитання.

2. **Вимоги до доповіді.** Виступ із доповіддю передбачає попереднє самостійне опрацювання однієї з тем, у межах проблематики лінгвістики. Тривалість доповіді 3-5 хвилин. Структура доповіді: вступ (презентація досліджуваної проблеми, її актуальності, сучасного стану її вивчення у лінгвістиці), основна частина (виклад результатів дослідження), висновки. Текст доповіді оформлюється у друкованому вигляді (TNR 14, інтервал 1,5) з посиланнями на використані джерела, які подаються після тексту в алфавітному порядку під рубрикою ЛІТЕРАТУРА. *Виступ* відбувається на засіданні лінгвістичного гуртка чи проблемної групи, або під час практичного заняття. Його тематика та термін попередньо обговорюється та узгоджується з викладачем.

3. **Вимоги до електронної презентації теми.** Електронна презентація теми передбачає попереднє самостійне опрацювання однієї з тем, у межах проблематики мовознавства. Виконується у програмі Word Power Point. Структура доповіді: назва презентації (титульний слайд), зміст, основна частина (виклад матеріалу), список використаних джерел. Обсяг основної частини – 10-12 слайдів. Тема, що опрацьовується, попередньо обговорюється з викладачем.

ГОТУЄМОСЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Термінологічний мінімум

Тема 1-2

Мовознавство – це наука про мову як суспільне явище, що служить засобом спілкування людей, знаряддям творення й вираження думок, має власну структуру і змінюється в часі та просторі.

Мова – семіотична (= знакова) система, яка використовується суспільством для зберігання та комунікації (= передачі) інформації.

Мислення – узагальнене й абстрактне відображення мозком людини явищ дійсності в поняттях, судженнях і умовиводах.

Знак – матеріальний предмет, який є представником іншого предмета і використовується для отримання, зберігання і передачі інформації.

Мовний знак – одиниця мови, яка слугує або для позначення предметів та явищ дійсності чи їхніх зв'язків, або для позначення відношень між елементами мовлення у тексті.

Мовлення – конкретно застосована мова, засоби спілкування у їх реалізації в усній або письмовій формі.

Мовна норма, норма літературної мови – це сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, які закріплюються в процесі суспільної комунікації.

Літературна мова – оброблена форма загальнонародної мови, що володіє письмово закріпленими нормами, які виражаються у словесній формі. Це своєрідний зразок, еталон правильної побудови мовленнєвих одиниць, що обслуговує найрізноманітніші сфери суспільної діяльності людей.

Стиль літературної мови – сукупність мовних елементів і засобів їх вживання у взаємодії, яка характеризує мовлення в окремій галузі чи ситуації спілкування.

Генеалогічна класифікація мов – вивчення та групування мов світу на основі спільного походження від якоїсь мови.

Типологічна класифікація мов – виявлення основних типів граматичної будови мови, яке ґрунтується на виявленні подібності й відмінності мов незалежно від їх генетичної спорідненості та розташування у просторі.

Диференціація мов – історичний процес, за яким з однієї мови виникає дві або більше мов.

Інтеграція мов – історичний процес, в ході якого відбувається об'єднання мов та діалектів.

Тема 3

Інтоніяція – ритмо-мелодійний малюнок мовлення, що супроводжує висловлення.

Мелодика мовлення – зміна частоти основного тону (= кількості коливань звукової хвилі = кількості коливань голосових зв'язок), його діапазонів (різниці між найбільшою та найменшою частотою коливань), інтервалів, напрямку його руху (вгору, вниз, рівно тощо).

Темп мовлення – швидкість мовлення, вимірювана кількістю виголошуваних за секунду складів.

Тембр мовлення – емоційне забарвлення мовлення (схвильоване, веселе, сумне, грайливе тощо).

Тембр звуку – це суб'єктивно сприймана особливість звуку у вигляді його забарвлення, пов'язана з одночасною дією різночастотних звукових коливань, що входять до складу звуку (м'який звук, глухий звук, різкий звук).

Пауза – перерва у звучанні, зупинка в потоці мовлення.

Інтенсивність – підвищення й посилення голосу на слові чи складі, які хочуть виділити.

Наголос – виділення голосом певної одиниці в ряду однорідних одиниць.

Звук – це найдрібніша одиниця мовлення, матеріальна оболонка слів.

Артикуляція – робота мовних органів у процесі творення звуків.

Фонема – це найменша звукова одиниця мови, здатна розрізняти слова та їх форми.

Фонологічна система мови – сукупність фонем певної мови в їхніх взаємозв'язках.

Фонематична транскрипція – передавання на письмі фонемного складу слів і текстів без відтворення їх реального звучання.

Фонетична транскрипція – фіксація особливостей звучання звуків, слів та їх сполучень.

Редукція голосних – ослаблення артикуляції ненаголошених голосних і зміна їхнього звучання.

Протеза – поява перед голосним, що стоїть на початку слова, приголосного для полегшення вимови (острий – гострий).

Епентеза – вставка звуків (просторічне «Ларивон», «радіво»).

Метатеза – перестановка звуків («Фрол» – з лат. Florus).

Асиміляція (уподібнення) – пристосування артикуляції приголосних один до одного у результаті їх впливу один на одного у мовленнєвому потоці.

Дисиміляція – розподібнення двох тотожних або схожих звуків.

Акомодация – часткове пристосування артикуляції суміжних приголосного і голосного.

Гаплогія – випадання одного з однакових або подібних складів.

Тема 4

Морфема – мінімальна значима частина слова.

Корінь – основна значима частина слова.

Афікс – допоміжна частина слова, що приєднується до кореня і служить для словотворення чи вираження граматичних значень.

Словотвір (деривація) – це процес утворення нових слів наявними в мові способами за допомогою словотворчих засобів.

Афіксація – спосіб словотвору, коли до основи слова додається той або інший афікс.

Словоскладання – створення нового слова шляхом поєднання двох коренів або основ.

Абревіація – це складання початкових частин слів.

Зворотній словотвір – утворення нових слів шляхом видалення афікса.

Телескопія (блендінг) – утворення слова з першої частини одного слова та останньої частини іншого.

Лексикалізація множини іменника – перетворення множини іменника на окреме слово.

Конверсія – безафіксийний спосіб утворення слів, під час якого відбувається перехід слова з одного лексико-граматичного розряду до іншого без зміни його формальної структури.
Словозміна – це зміна одного і того самого слова за відмінками (іменні частини мови), за числами, за особами й за часами (дієслово).

Тема 5

Слово – основна структурно-семантична одиниця мови, яка слугує для іменування предметів та їх властивостей, і характеризується сукупністю семантичних, фонетичних і граматичних ознак.

Словоформа – слово в певній граматичній формі.

Парадигма слова – сукупність усіх словоформ слова.

Лексико-семантичний варіант – слово в певній семантичній модифікації (одне зі «значень» багатозначного слова).

Лексема – слово, яке розглядається як одиниця словникового складу мови в усій сукупності його словоформ та лексико-семантичних варіантів.

Лексичне значення слова – зміст слова, інформація про об'єкт, що називається.

Поняття – узагальнений образ об'єкта в його істотних властивостях та зв'язках.

Сема – компонент лексичного значення.

Вмотивованість слова – наявність зв'язку між формою та значенням слова (фонетична, морфологічна, семантична).

Внутрішня форма – ознака, яка покладена в основу номінації під час утворення нового лексичного значення слова.

Асиметрія мовного знака – порушення однозначної відповідності між формою та значенням мовного знака, що веде до закріплення декількох форм за одним значенням (синонімія) або декількох значень за однією формою (багатозначність, омонімія).

Переносне значення слова – вторинне значення, що виникло внаслідок відмічання зв'язку предметів, явищ і ознак.

Метафора – перенесення назви з одного предмета чи явища на інший предмет чи явище за їхньою схожістю.

Метонімія – перенесення назви з одного предмета чи явища на інший предмет чи явище за суміжністю.

Синекдоха – перенесення назви частини на ціле (різновид метонімії).

Багатозначність (полісемія) – наявність у мовної одиниці більше одного значення за умови семантичного зв'язку між ними.

Омонімія – звукове співпадіння різних мовних одиниць, значення яких не пов'язані одне з іншим.

Міжмовні омоніми – слова двох мов, які мають однакову чи майже однакову форму, але різняться за значенням.

Синоніми – слова, значення яких повністю, або частково співпадають.

Антоніми – слова протилежного значення, які характеризуються об'єкт з одного боку.

Парадигматичні відношення – відношення між словами, які мають деяку спільність або протилежність в їхньому значенні, на рівні мови.

Синтагматичні відношення – це зв'язки слів у мовленнєвому потоці.

Лексико-семантичне поле – сукупність лексичних одиниць, які поєднані спільністю змісту і відображають поняттєву, предметну або функціональну подібність позначуваних об'єктів дійсності.

Фразеологізм – більша за слово одиниця мови, яка відтворюється в мовленні у готовому вигляді та має постійне, частково або повністю переосмислене значення, що не залежить від контексту.

Архаїзми – слова, які називають предмети та явища, що існують і тепер, але витіснені з активного вжитку іншими синонімами.

Історизми – слова, які позначають реалії та поняття колишніх епох.

Неологізми – слова, які щойно з'явилися в мові.

Запозичення – процес засвоєння слів однієї мови іншою.

Калькування – поморфемний переклад іншомовної одиниці.

Пуризм – навмисне цілеспрямоване усунення з мови всіх іншомовних слів.

Тема 6

Граматичне значення – абстрактне, узагальнене з цілого ряду слів чи синтаксичних конструкцій мовне значення, яке має регулярне та стандартне вираження.

Граматична форма – матеріальне вираження граматичного значення (найчастіше у вигляді словоформи).

Граматична категорія – система однорідних та протиставлених одне одному граматичних значень разом із засобами їх вираження (= граматичними формами) (відмінок, число, особа, способу тощо).

Внутрішня флексія (чергування звуків) – зміна звуків у різних словоформах.

Редуплікація – створення нової словоформи шляхом повтору однакових чи близьких за звучанням слів.

Суплетивізм – утворення граматичних форм одного й того самого слова від різних коренів або від різних основ.

Частини мови – класи слів, які виділяють на основі спільності поняттєвих, морфологічних та синтаксичних ознак.

Лексико-граматичний клас – це граматично важлива група слів всередині частини мови, що має спільну семантичну ознаку (власні назви, загальні назви, назви істот, збірні іменники тощо).

Тема 7

Синтаксична одиниця – конструкція, компоненти якої об'єднані граматично.

Синтаксична функція – роль слова чи словоформи в синтаксичній одиниці (словосполученні та реченні).

Словосполучення – синтаксична одиниця, яка складається з двох чи більше слів, поєднаних синтаксичним зв'язком.

Валентність слова – здатність слова вступати в синтагматичні зв'язки з іншими лексичними одиницями.

Речення – найменша комунікативна одиниця мови та мовлення, яка виражає закінчену думку та розрахована на зорове або слухове сприйняття.

Структурна схема речення – елементарна абстрактна модель, за якою формується речення.

Член речення – повнозначне слово або сполучення слів, що становить найкоротшу осмислену відповідь на якесь питання в реченні.

Актуальне членування (актуальний поділ) речення – членування речення за змістом на дві частини: вже відомий предмет мовлення (тема) та те, що нового про нього говориться (рема).

Розділи мовознавства:

Фонетика – вивчає звуковий склад мови.

Фонологія – вивчає фонемний склад мови.

Лексикологія – вивчає словарний склад (= лексику) мови.

Фразеологія – вивчає фразеологізми.

Граматика – вивчає граматичний лад мови = морфологія + синтаксис.

Морфологія – вивчає явища, що характеризують граматичну природу слова як граматичної одиниці мови.

Синтаксис – вивчає сукупність закономірностей, що діють у мові та регулюють побудову синтаксичних одиниць.

Лексикографія – наука про укладання словників

Етимологія – вивчає походження й історію слів мови.

Семантика – вивчає значення слів і фразеологізмів.

Прикладна лінгвістика – вивчає застосування мовознавчої теорії на практиці.

Стилістика – вивчає стиль в усіх мовознавчих значеннях цього терміна (індивідуальна манера, функціональний стиль мовлення тощо)

Перелік питань до екзамену:

1. Мовознавство як наука.
2. Теорії походження мови.
3. Мова, її сутнісні ознаки та функції.
4. Мова та мислення. Основні типи мислення.
5. Мова як семіотична система. Мовний знак.
6. Мова та мовлення.
7. Літературна мова, її стилі та характерні риси. Групи лексики високого стилю. (СРС)
8. Стильові реєстри мови (підвищений, нейтральний, знижений). (СРС)
9. Фонологічна система мови. Національно-мовна своєрідність фонологічних систем.
10. Фонема, її функції. Звук і фонема.
11. Варіанти та варіації фонем. Індивідуальні, територіальні та позиційні варіації.
12. Позиційні зміни звуків. Якісна редукція.
13. Комбінаторні зміни звуків. Асиміляція та акомодация

14. Історичні фонетичні зміни та живі фонетичні процеси. Спонтанні зміни звуків
Транскрипція фонетична та фонематична
15. Типи наголосу та інтонації.
16. Основні етапи розвитку письма. Буквено-звукове письмо. Роль піктографії у наш час.
Сім'ї алфавітів. (СРС)
17. Орфографія. Предмет та принципи орфографії. (СРС)
18. Морфемно-морфологічний рівень мови.
19. Фонема та морфема. Типи морфем.
20. Морфемний та словотвірний аналіз.
21. Основні способи словотвору.
22. Слово, його основні ознаки класифікація слів за способом номінації.
23. Лексичне значення слова. Мотивація та значення лексичної одиниці.
24. Пряме та переносне значення. Типи перенесення значення.
25. Слово та лексична одиниця.
26. Асиметрія мовного знака.
27. Лексико-семантичний варіант. Полісемія.
28. Синонімічний ряд та його домінанта.
29. Омонімія та суміжні явища.
30. Антонімія. Типи антонімів, їх стилістична роль.
31. Фразеологія. Основні ознаки фразеологізму як знаку вторинної номінації. Шляхи
виникнення фразеологізмів. Основні типи фразеологізмів.
32. Лексикографія. Типи словників (СРС)
33. Лексичне та граматичне значення. Граматична категорія. Парадигма.
34. Аналітичні способи вираження граматичних значень.
35. Синтетичні способи вираження граматичних значень.
36. Суплетивізм для вираження граматичних значень.
37. Частини мови. Критерії визначення. Класифікація.
38. Синтаксичний рівень мови.
39. Словосполучення. Типи словосполучень в залежності від головного слова.
40. Види словосполучень за характером синтаксичних відносин.
41. Синтаксичні зв'язки між словами у словосполученні / реченні.
42. Речення основні властивості та граматичні ознаки.
43. Комунікативні та структурні типи речень.
44. Прагматичний аспект речення. Пропозиція (диктум) і модус.
45. Актуальне членування речення, його засоби в різних мовах світу.
46. Генеалогічна класифікація мов. Критерії спорідненості мов світу. Сім'ї та групи.
47. Флективні мови та їх підтипи.
48. Аглютинативні мови.
49. Групи індоєвропейської мовної сім'ї (СРС).
50. Типологічна класифікація мов.

Рекомендована література:

Основна:

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: Академія, 2001. / http://vk.com/doc-43926589_168179579?dl=81a53cce596773d0aa

Додаткова:

2. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства. – К.: Вища школа, 1974. – 293 с. / <http://www.twirpx.com/file/592960/>
3. Гируцкий А.А. Введение в языкознание. – Минск: «ТетраСистемс», 2001. – 288с. / <http://www.twirpx.com/file/194379/>
4. Головин Б. Н. Введение в языкознание. – М.: Высшая школа, 1977. – 312 с. / http://tjor.ucoz.ru/62513_golovin_b_n_vvedenie_v_yazykoznanie.pdf
5. Жлуктенко Ю.О., Яворська Т.А. Вступ до германського мовознавства. – Київ: «Вища школа», 1978. – 170 с. / <http://dfiles.ru/files/c6260an3f>
6. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.- Одеса, 1991. – С.136-186.
7. Кодухов В. И. Введение в языкознание. 2-е изд. – М: Просвещение, 1987. – 288 с. / <http://www.twirpx.com/file/76843/>
8. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» для студентів І курсу денної та заочної форм навчання за напрямом 6.020303– «Філологія» /Укладач К.І.Мізін. – Кременчук: Видавничий відділ КНУ імені Михайла Остроградського. – 59 с.
9. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – М.: Высшая школа, 1987. – 272 с. / http://www.bsu.ru/content/hecadem/maslov_us/maslov.pdf
10. Реформатський А.А. Введение в языковедение: Учебник для вузов / Под ред. В.А. Виноградова. – 5-е изд., испр. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 536 с.
11. Сусов И. П. Введение в теоретическое языкознание. Электронный учебник, 1999. http://lib.mesi-yar.ru/books/yf-mesi/2009_3/Susov.pdf

Ресурси:

1. <http://www.library.knukim.edu.ua>
2. www.dere.com.ua/library
3. <http://ruthenia.info/txt/index.htm>
4. http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika
5. <http://www.mavicanet.com/directory/rus/727.html>
6. <http://www.mavicanet.com/weblink?MGWLPN=CATA&MGWAPP=g&id=540984>
7. <http://www.koob.ru/contact/>

Навчально-методичне видання

ВАСИЛЬЄВА
Олена Григорівна

ЗОШИТ ДЛЯ РОБОТИ НА ЛЕКЦІЯХ
З КУРСУ

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

для студентів філологічних спеціальностей

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія KB № 17500-6250 ПР від 16.11.2015 р.*

Підписано до друку 11.12.2017 р. Формат 60 x 84 1/8.

Папір офсетний. Друк на різнографі.

Ум. друк. арк. 8,25. Обл.-вид. арк. 1,05.

Наклад 100 прим. Зам. № 786

Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.

14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.

Тел. 65-17-99.

chnpu.tipograf@gmail.com

